

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ

**про результати відвідування
державної установи
«Вільнянська установа виконання покарань (№ 11)»
07.10.2024**

м. Київ, 2024 р.

I. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 07.10.2024 групою НПМ здійснено відвідування державної установи «Вільнянська установа виконання покарань (№ 11)» (далі – УВП, установа) (*фото 1*).

Відвідування здійснювали члени групи НПМ:

Хведчук Віталій Васильович, заступник директора Департаменту – начальник відділу інспектування об'єктів контролю в правоохоронних, судових органах та військових формувань Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи НПМ);

Потапович Павло Васильович, головний спеціаліст відділу інспектування об'єктів контролю в правоохоронних, судових органах та військових формувань Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Тищенко Руслан Станіславович, головний спеціаліст відділу інспектування об'єктів контролю в правоохоронних, судових органах та військових формувань Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Діденко Андрій Андрійович, представник громадської організації;

Миронова Олена Анатоліївна, представник громадської організації.

Загальна інформація.

Установа знаходиться за адресою: Запорізька область, Вільнянський район, смт Кам'яне, вулиця Зелена, будинок 34.

Керівництво установи:

Овдієнко Віктор Андрійович – начальник установи (на посаді з 02.12.2013, на момент відвідування перебував у відпустці);

Заліський Євгеній Володимирович – заступник начальника УВП із соціально-виховної та психологічної роботи – начальник відділу соціально-виховної та психологічної роботи (на момент відвідування групи НПМ виконуючий обов'язки начальника УВП).

Штатна чисельність персоналу установи складається із 152 посад (некомплект станом на 07.10.2024 складав 20,4 %), з яких 38 % працівників жіночої статті.

Планове наповнення установи – 472 особи. Слід зазначити, що розрахунок планового наповнення здійснено з урахуванням будівель корпусів, які не використовуються, а саме однієї будівлі, яку не введено в експлуатацію та однієї

будівлі, дах якої пошкоджено на 95 % (пошкодження відбулося у 2023 році під час буревію).

У день відвідування в УВП перебувало 167 осіб, з них:
засуджених до довічного позбавлення волі – 104 особи;
ув'язнених – 55 осіб (серед них – 1 жінка);
засуджених, які залучаються до виконання робіт з господарського обслуговування установи – 8 осіб.

На оперативно-профілактичному обліку в установі перебувало:

19 осіб – схильних до членушкодження;

11 осіб – схильних до самогубства;

7 осіб – схильних до втечі;

3 особи – схильні до нападу на персонал установи.

У ході відвідування представникам групи НППМ надано можливість безперешкодного доступу до усіх приміщень, будівель та споруд, розташованих на території УВП.

Групою НППМ проведено опитування 103 ув'язнених та засуджених.

Серед позитивних здобутків слід відмітити належний рівень надання доступу до IP-телефонії (з початку 2024 року зазначеною послугою засуджені та ув'язнені скористалися 4606 разів) та роботу з паспортизації засуджених (з початку 2024 року оформлено 14 паспортів громадянина України, що складає 80 % від тих, які потребують їх оформлення).

Керівництвом установи організовано проведення ремонтних робіт гуртожитку для засуджених, які залучаються до виконання робіт з господарського обслуговування установи.

У секторі максимального рівня безпеки для задоволення релігійних потреб засуджених до довічного позбавлення волі облаштовано молитовну кімнату (*фото 2*).

Засуджені до довічного позбавлення волі забезпечуються роботою у майстерні УВП поза межами камерних приміщень (*фото 3*).

Попередні зауваження.

Попереднє відвідування установи групою НППМ здійснено 09.10.2018.

За результатами попереднього відвідування установи встановлено:

порушення права на повагу до приватного життя;

неналежний рівень штучного освітлення;

недостатню кількість спальних місць, у зв'язку з чим ув'язнені змушені спати по черзі або на підлозі;

порушення норм площі на одного засудженого;

надмірна вологість у камерних приміщеннях;

відсутність бачків із питною водою у камерних приміщеннях;

порушення правил пожежної безпеки.

Більшість наданих за результатами попереднього відвідування рекомендацій не виконано, аналогічні недоліки у цілому продовжують мати місце.

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права на захист від катування та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання (стаття 5 Загальної декларації прав людини, стаття 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 28 Конституції України).

1. Частиною 2 статті 11 Закону України «Про попереднє ув'язнення» (далі – Закон) передбачено, що норма площі для однієї взятої під варту особи не може бути меншою 2,5 м², а відповідно до частини 1 статті 115 Кримінально-виконавчого кодексу України (далі – КВК) норма жилої площі на одного засудженого не може бути меншою 4 м².

На момент відвідування камерного приміщенні № 35, де перебувало 7 засуджених до довічного позбавленого волі, загальна площа складає 21,4 м², тобто 3 м² на одного засудженого.

Також порушення норм площі встановлено у камерних приміщеннях № 32 та № 48, в яких відбувають покарання особи, засуджені до довічного позбавлення волі.

Окрім цього, вивченням службової документації встановлено, що у камерному приміщенні № 17, де утримувалося 9 осіб, взятих під варту, загальна площа складала 19,3 м², тобто 2,1 м² на одного ув'язненого.

У пункті 13 Сьомої Загальної доповіді Європейського комітету з питань запобігання катувань чи нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання (далі – Європейський комітет) [CPT/Inf (97) 10] зазначено, що проблема із переповненими камерними приміщеннями призводить до негігієнічних умов, постійної відсутності приватності, перевантаження медичних служб та інфраструктури установи і тому потребує виправлення.

Окрім цього, така ситуація виступає приводом до подання чергових заяв проти України до Європейського суду з прав людини.

Так, у справах «Яковенко проти України» (Yakovenko v. Ukraine) (заява № 15825/06 від 26.04.2006) та «Кулік проти України» (Kulik v. Ukraine) (заява № 34515/04 від 04.09.2004) зазначено про неналежні умови утримання в місцях несвободи, а саме недостачу площі у камерних приміщеннях.

За цих підстав Європейський суд з прав людини постановив, що у зв'язку з неналежними матеріально-побутовими умовами порушено статтю 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та призначено виплати значних сум коштів в якості моральної компенсації.

У той же час, на території установи наявні дві будівлі режимних корпусів, одна з яких не використовується, інша використовується із суттєвими обмеженнями.

Так, будівля режимного корпусу № 4 не введена в експлуатацію з причини незавершення внутрішніх ремонтних робіт (*фото 4*). Зі слів керівництва УВП будівництво та облаштування зазначеного корпусу триває близько 20 років, його фактична наповнюваність складає 250 місць.

У будівлі режимного корпусу № 3 розміщено платну камеру, а також камерні приміщення для тримання неповнолітніх та жінок, перший поверх будівлі займають кабінети медичних працівників та палати медичної частини.

У 2023 році покрівля будівлі зазнала значних руйнувань, з того часу капітальні ремонтні роботи даху не проводилися, а кустарним способом його перекрито брезентом та поліетиленовою плівкою (*фото 5*).

Зазначені роботи з перекриття покрівлі корпусу не перешкоджають потраплянню всередину будівлі атмосферних опадів, у результаті чого стіни камерних приміщень вологі, вкриті пліснявою та уражені грибком, таким чином відбувається поступове руйнування будівлі режимного корпусу № 3. На час відвідування із 27 наявних камерних приміщень режимного корпусу № 3 використовувалось 4 камери.

Слід зазначити, що експлуатація усіх камерних приміщень зазначених режимних корпусів дозволить уникати порушень норм площі на одного засудженого чи ув'язненого, які встановлені національними нормативно-правовими актами.

2. У нормативно-правових актах, які регламентують діяльність УВП, не передбачено норм щодо фіксації до стін ліжок у карцерах на денний час.

Незважаючи на це, в установі збереглися засоби для такої фіксації, що створює умови для можливих зловживань з боку працівників установи та виступає додатковим каральним елементом, так як ув'язнені та засуджені можуть бути позбавлені можливості сидіти чи лежати на ліжку протягом дня у вільний час (*фото 6*).

3. У дисциплінарних приміщеннях № 1 та № 2 відстань між протилежними стінами складає всього 1,4 м².

Європейський комітет у своїй доповіді Уряду України за наслідками візиту до України [СРТ/Inf (2020) 40] рекомендував розширити або вивести з експлуатації будь-які камери розміром менш ніж 6 м² (без урахування санітарних вузлів) і щоб відстань між протилежними стінами кожної камери складала не менш ніж два метри.

Довідково: замірювання відстані між протилежними стінами у камерних приміщеннях ДІЗО/ПКТ здійснювалося з використанням сертифікованого далекоміру «Bosch PLR 25».

4. Також у вищезазначених дисциплінарних приміщеннях, засуджені утримуються поодиноці, проте, Європейський комітет у 21 Загальній доповіді [СРТ/Inf (2011) 28] зазначає, що одиночне ув'язнення може мати надзвичайно

руйнівні наслідки для психологічного, соматичного та соціального здоров'я для утримуваних осіб. Окрім цього, таке тримання може створювати умови для навмисного жорстокого поводження з ув'язненими.

5. Під час відвідування УВП встановлено, що в установі наявна практика розміщення на зовнішній стороні дверей камерних приміщень, у яких тримаються засуджені до довічного позбавлення волі, поіменних карток, які містять інформацію про короткий опис кримінальних правопорушень, скоєних особами, які знаходяться у зазначених камерах (*фото 7*).

Європейський комітет у пункті 52 доповіді Уряду України за наслідками візиту 4 - 13 серпня 2020 року до України [СРТ/Inf (2020) 40] зазначив, що слід зупинити таку практику, оскільки вона сприяє лише розвитку стигматизації та ускладненню стосунків між засудженими до довічного позбавлення волі та працівниками установи.

6. Наявні в установі спецзасоби (захисні шоломи та бронежилети) належним чином не пронумеровані і у випадку застосування фізичної сили працівником, який використовує зазначені спецзасоби, ідентифікувати його буде неможливо.

У доповіді Уряду України за наслідками візиту 1-10 грудня 2012 року Європейського комітету до України [СРТ/Inf (2013) 23] зазначено, що працівники загону спеціального призначення, які застосували надмірну фізичну силу до засуджених, були одягнені у спеціальні захисні спорядження (захисні шоломи, бронежилета) без ідентифікаційних номерів, через що неможливо було провести ефективне розслідування без встановлення винних осіб.

Представниками Європейського комітету рекомендовано використовувати чіткий ідентифікаційний номер на кожному одязі/шоломі працівників загону спеціального призначення.

Порушення права на достатній життєвий рівень (стаття 25 Загальної декларації прав людини, стаття 48 Конституції України).

7. У ході відвідування представниками групи НПМ камерних приміщень встановлено надмірну загратованість вікон (*фото 8*) та неналежний рівень штучного освітлення.

Під час відвідування камери № 27, рівень освітлення складав 32 люкс при тому, що згідно додатку Ж «Нормативні показники освітлення приміщень житлових будівель», Державних будівельних норм України В.2.5-28:2018 «Природне і штучне освітлення», які затверджені наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 03.10.2018 № 264, освітленість робочих поверхонь спальних, житлових кімнат має складати 150 люкс.

Довідково: замірювання загального освітлення у камерних приміщеннях здійснювалося з використанням сертифікованого люксметра «Benetech Digital Lux Meter GM 1010».

У своїх доповідях Європейський комітет зазначає, що заходи безпеки для певних категорій утримуваних осіб доцільно вживати, але вони не повинні позбавляти останніх доступу до свіжого повітря та природнього освітлення.

8. У порушення вимог Норм забезпечення меблями, інвентарем і предметами господарчого призначення слідчого ізолятора, затверджених наказом Міністерства юстиції України від 27.07.2012 № 1118/5 (далі – Норма забезпечення), у деяких камерних приміщеннях відсутні баки для питної води ємністю 15 літрів з водорозбірним краном, кришкою, кухлем і тазом.

Відповідно до правила 22.5 Європейських пенітенціарних правил (далі – ЄПП), утримувані особи повинні завжди мати доступ до чистої питної води.

9. Під час вивчення стану надання послуг у лазне-пральному комплексі установи встановлено порушення вимог Положення про організацію лазне-прального обслуговування осіб, які тримаються в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 08.06.2012 № 849/5 (далі – Положення про лазне-пральне обслуговування).

У порушення вимог Положення про лазне-пральне обслуговування, в установі відсутнє приміщення перукарні, через що не надаються перукарські послуги для осіб, які тримаються в УВП.

У приміщенні для миття у секторі максимального рівня безпеки, відсутні водорозбірні крани для гарячої і холодної води, які повинні облаштуватися біля кожної душової сітки відповідно до вимог пункту 2.6.2 розділу II Положення про лазне-пральне обслуговування.

Також у приміщенні пральні брудні та чисті речі накопичуються та зберігаються разом, що є порушенням пункту 3.17.1 Положення про лазне-пральне обслуговування.

10. У ході відвідування камерних приміщень збірного відділення встановлено 4 осіб, які були поміщені до збірного відділення близько 7 години.

У подальшому встановлено, що працівники Національної гвардії України, які здійснювали перевезення цих осіб, до установи прибули близько 14 години.

Таким чином ув'язнені та засуджені, які вибували з установи перебували у збірному відділенні близько 7 годин.

Зазначене є порушенням вимог пункту 10 глави 2 розділу II Правил внутрішнього розпорядку слідчих ізоляторів Державної кримінально-виконавчої служби України, затверджених наказом Міністерства юстиції України від 14.06.2019 № 1769/5 (далі – ПВР СІЗО), згідно якого ув'язнені та засуджені розміщуються у приміщеннях збірного відділення на період оформлення облікових документів на строк не більше двох годин.

Окрім цього, час поміщення цих осіб до збірного відділення не відображено у книзі чергувань по збірному відділенню, що також є порушенням вимог додатку 6 та пункту 10 глави 2 розділу II ПВР СІЗО.

11. У секторі максимального рівня безпеки для засуджених до довічного позбавлення волі відсутня кімната для виховної роботи, наявність якої передбачено вимогами пункту 9.3 Норм забезпечення.

У доповіді Уряду України за наслідками візиту Європейського комітету до України [CPT/Inf (2020) 40] зазначено, що засуджених до довічного позбавлення волі потрібно забезпечити різними видами діяльності поза межами камер (спорт, спілкування з іншими засудженими, навчання, робота, що потребує спеціальних навичок). Тривале позбавлення волі сприяє десоціалізації засуджених. Вони відчують себе невід'ємними від пенітенціарних установ та віддаленими від суспільства.

12. У камерному приміщенні, в якому утримується жінка, відсутні будь-які засоби для отримання інформації чи масової комунікації (наочна інформація, телевізор, радіо).

Відповідно до вимог правила 24.10 ЄПП, ув'язнені особи повинні мати можливість регулярно одержувати інформацію про суспільні події по радіо або телебаченню, за винятком, коли в окремих випадках судовий орган визначає конкретну заборону на певний період.

Окрім цього, згідно із правилом 34.1 ЄПП, адміністрація повинна приділяти особливу увагу потребам жінок зокрема їх фізичним, професійним, соціальним і психологічним потребам.

Порушення права на охорону здоров'я та медичну допомогу (стаття 12 Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права, стаття 49 Конституції України).

13. У порушення вимог пункту 7 глави 3 розділу II Порядку організації надання медичної допомоги засудженим до позбавлення волі, затвердженого наказом Міністерства юстиції України, Міністерства охорони здоров'я України від 15.08.2014 № 1348/5/572, та статті 21 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб», до роботи на об'єктах харчування та лазні залучаються 3 працівники із числа засуджених, які не мають «Особистої медичної книжки», яка затверджена наказом Міністерства охорони здоров'я України від 21.02.2013 № 150, що може призвести до розповсюдження інфекційних та інших захворювань в установі.

14. Відповідно до пункту 17 розділу V Положення про організацію продовольчого забезпечення у Державній кримінально-виконавчій службі України на мирний час, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 15.06.2021 № 2160/5 (далі – Положення про організацію продовольчого забезпечення), добові проби страв кожного прийому їжі зберігаються протягом доби до закінчення аналогічного прийому їжі наступного дня.

Разом із тим, на момент відвідування групою НПМ приміщень їдальні, добові проби на сніданок були відсутні.

15. Згідно із пунктом 5 розділу IV Положення про організацію продовольчого забезпечення, складські приміщення повинні забезпечуватися холодильним обладнанням у достатній кількості для зберігання харчових продуктів, що швидко псуються.

Під час відвідування приміщень їдальні групою НПМ встановлено наявність лише одного побутового холодильника (об'єм близько 150 літрів) ресурсу якого недостатньо для належного зберігання продуктів харчування отриманих зі складу установи (*фото 9*).

Порушення права на повагу до приватного життя (стаття 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 32 Конституції України)

16. В окремих камерних приміщеннях встановлено порушення вимог статті 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, у якій передбачено право на повагу до приватного життя.

Так, у камерах відсутні двері у санвузлах (*фото 10*), що не дозволяє засудженим усамітнитись та є порушенням вимог правила 19.3 ЄПП.

Також у деяких камерних приміщеннях ліжка розташовані впритул одне до одного, що не забезпечує засудженим особистого простору та порушує правило 18.1 ЄПП.

17. У порушення вимог пункту 8 розділу 5 Порядку використання технічних засобів нагляду і контролю у слідчих ізоляторах, виправних та виховних колоніях Державної кримінально-виконавчої служби України, затвердженого Наказом Міністерства юстиції України від 26.06.2018 № 2025/5 (далі – Порядок використання технічних засобів) відеокамерами в установі не у повному обсязі обладнано: територія господарської зони; входи, службові та підсобні приміщення адміністративної будівлі, будинки режимного призначення, структурні дільниці, сектори тощо.

У доповіді Європейського комітету Уряду України за наслідками проведеного візиту 4 - 13 серпня 2020 року до України [СРТ/Inf (2020) 40] зазначено, що застосування відеозаписів за допомогою стаціонарних та портативних приладів є потенційною та важливою гарантією проти жорстокого поводження, а також корисним заходом безпеки.

Зазначене призводитиме до відсутності фіксації випадків фізичного впливу або інших зловживань з боку персоналу установи та інших утримуваних осіб.

У той же час, в УВП здійснюється цілодобове відеоспостереження за ув'язненими та засудженими у камерних приміщеннях, де вони проживають (*фото 11*).

Європейський комітет у своїх доповідях постійно наголошує, що застосування цілодобового відеоспостереження у житлових або камерних приміщеннях суттєво порушує право на приватне життя і робить увесь режим ще більш тяжким.

У своїх рішеннях Європейський суд з прав людини зазначає, що цілодобове відеоспостереження в камерних приміщеннях за ув'язненими є порушення вимог статті 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (наприклад, справа «Case of Gorlov and others v. Russia» (заява № 27057/06, № 56443/09 і № 25147/14).

Порушення права на працю та захист від експлуатації (стаття 23 Загальної декларації прав людини, стаття 43 Конституції України).

18. В установі встановлено факти трудової експлуатації засуджених. У ході відвідування групою НПМ встановлено, що засуджені працюють більше 40 годин на тиждень, що є порушенням статті 52 Кодексу законів про працю України, статті 119 КВК та пункту 5.1 Інструкції про умови праці та заробітну плату засуджених до обмеження волі або позбавлення волі, затвердженої наказом Міністерства юстиції України від 07.03.2013 № 396/5 (далі – Інструкція про працю).

У розділі V пункту 5.1.1 Інструкції про працю зазначено, якщо за характером виробництва та умовами роботи, а також виходячи з особливостей функціонування установ виконання покарань, запровадження п'ятиденного робочого тижня є недоцільним, за рішенням начальника установи виконання покарань, погодженим з міжрегіональним територіальним органом Міністерства юстиції з питань виконання кримінальних покарань, встановлюється шестиденний робочий тиждень з одним вихідним днем. При шестиденному робочому тижні тривалість щоденної роботи не може перевищувати 7 годин при тижневій нормі 40 годин.

Під час проведення конфіденційного спілкування із засудженими, які використовуються на роботах з господарського обслуговування установи, встановлено, що їх робочий день розпочинається о 7 годині та закінчується близько 17 години, а робочий тиждень складається з семи робочих днів без вихідних днів. Таким чином тривалість робочого тижня засуджених перевищує норму встановлену законодавством.

19. У трудових договорах, які укладаються із засудженими, не передбачено належних умов для праці засуджених.

Зокрема у вказаному документі не зазначено трудові функції, які зобов'язаний виконувати працівник (посада та перелік посадових обов'язків), не визначено робоче місце та не вказано, якими необхідними для роботи засобами роботодавець має забезпечити робітника, що є порушенням правил внутрішнього трудового розпорядку, які передбачені пунктом 3.1 розділу III Інструкції про працю.

Порушення права на життя (стаття 3 Загальної декларації прав людини, стаття 2 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 27 Конституції України).

20. В установі порушуються вимоги Правил пожежної безпеки в Україні, затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України від 30.12.2014 № 1417 (далі – Правила пожежної безпеки).

Зокрема деякі розетки, якими користуються ув'язнені та засуджені, перебувають у незадовільному технічному стані, а електропроводка належним чином не ізольована (*фото 12*).

Окрім цього, всупереч вимог підпункту 1.2 пункту 1 розділу V Правил

пожежної безпеки адміністративні будівлі, гуртожитки для засуджених, інші будівлі, приміщення та споруди установи не обладнані системою автоматичної пожежної сигналізації.

Порушення в установі вимог Правил пожежної безпеки може привести до ураження електричним струмом утримуваних та працівників УВП, що становить загрозу для їх життя і здоров'я, а також може призвести до виникнення пожеж або задимлень в приміщеннях УВП.

Порушення права на підтримання контактів із зовнішнім світом (пункт 39 Мінімальних стандартних правил поводження з в'язнями, стаття 110 Кримінально-виконавчого кодексу України).

21. У гуртожитку для засуджених, які використовуються на роботах з господарського обслуговування та перед прогулянковими двориками сектору максимального рівня безпеки відсутні поштові скриньки, передбачені для відправлення листів ув'язненими та засудженими, чим порушується вимоги пунктів 1 та 9 глави 3 розділу VII ПВР СІЗО, у якому зазначено, що відправлення засудженими листів проводиться без їх обмеження.

Зазначене порушення також суперечить вимогам правила 24.1 ЄПП, згідно з яким особам у пенітенціарних установах необхідно дозволяти максимально часто спілкуватися по телефону або в інші способи зі своїми родинами, іншими особами та представниками зовнішніх організацій.

22. Відповідно до частини 5 статті 110 КВК, засудженим надається, в тому числі й під час перебування в стаціонарних закладах охорони здоров'я, право користуватися глобальною мережею Інтернет.

У порушення вимог Порядку організації надання засудженим доступу до глобальної мережі Інтернет, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 19.10.2017 № 3233/5 (далі – Порядок надання доступу до Інтернету), в УВП відсутній комп'ютерний клас для надання засудженим можливості доступу до глобальної мережі Інтернет.

Окрім цього, під час проведення конфіденційного спілкування із засудженими до довічного позбавлення волі встановлено, що сила сигналу наявних в установі Wi-Fi роутерів не дозволяє вільно користуватись мережею Інтернет.

Порушення права на інформацію (статті 34 Конституції України, правило 30.1 Європейських пенітенціарних правил).

23. У пункті 28.5 ЄПП зазначено, що кожна пенітенціарна установа повинна мати бібліотеку укомплектовану різноманітними навчальними матеріалами, книгами та іншими ресурсами для користування усіма ув'язненими.

Проте, у порушення вимог пункту 3 глави 4 розділу VIII ПВР СІЗО, в установі відсутні тексти Конституції України, Кримінального кодексу України, Кримінального процесуального кодексу України, КВК, Цивільного кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Законів України «Про

попереднє ув'язнення», «Про прокуратуру», «Про Національну поліцію», Європейської конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, ЄПП, Мінімальних стандартних правил поводження із в'язнями та інших нормативно-правових документів, що унеможлиблює ознайомлення засуджених з їх правами, порядком та умовами відбування покарання та може розцінюватися як порушення їх прав на інформацію.

Також у пункті 23.1 ЄПП вказано, що ув'язнені мають право на отримання правової допомоги і адміністрація установи зобов'язана надати розумні можливості для отримання доступу до такої допомоги.

Порушення права на професійну правничу допомогу (стаття 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 59 Конституції України).

24. Під час конфіденційного спілкування із особами, взятими під варту встановлено, що деякі із них не отримують якісної правничої допомоги від адвокатів Південно-Східного міжрегіонального центру з надання безоплатної правничої допомоги.

Відповідно до статті 12 Закону України «Про попереднє ув'язнення» та статті 14 Закону України «Про безоплатну правничу допомогу» особам, взятим під варту, гарантується право на правничу допомогу, конфіденційні юридичні консультації (побачення) із захисником (захисниками) у кримінальному провадженні, адвокатом (адвокатами), юристом (юристами).

Згідно із статтею 3 Закону України «Про безоплатну правничу допомогу», право на безоплатну правничу допомогу – гарантовано Конституцією України можливість громадянина України, яка потребує додаткового захисту, отримати в повному обсязі безоплатну первинну правничу допомогу, а також можливість певної категорії осіб отримати безоплатну вторинну правничу допомогу у випадках, передбачених цим Законом.

Так, ув'язнені **Ш.** (призначено адвоката – **Валочкіна В.В.**), **Л.** (призначено адвоката – **Колісника А.Є.**); **Б.** (призначено адвоката – **Назаренко П.Г.**) повідомили, що якість надання правничої допомоги зазначеними адвокатами не відповідає Стандартам якості надання безоплатної вторинної правової допомоги у кримінальному процесі, затверджених наказом Міністерства юстиції України від 25.02.2014 № 386/5, та статті 3 Закону України «Про безоплатну правову допомогу».

Під час відвідування зазначені ув'язнені ознайомлені із можливістю конфіденційного фіксування представниками групи НПМ подібної інформації і подальшого реагування на неї, однак наполягали на тому, щоб питання про неякісне надання їм безоплатної правничої допомоги розглядалося із зазначенням їх персональних даних.

Інші порушення.

25. У ході вивчення службової документації групою НПМ встановлено значний некомплект персоналу по установі, а саме: 20,4 % від штатної чисельності персоналу.

Окрім цього, персонал відділу нагляду і безпеки УПВ заступає на службу на 24 години за графіком «доба через дві доби», що призводить до постійної втоми персоналу та швидкого емоційного виснаження.

Слід зазначити, що у пункті 26 сьомої загальної доповіді [СРТ/Inf (97) 10] Європейського комітету вказано, що за неадекватного забезпечення кадрами підтримання безпеки і виконання режимних вимог роблять необхідною часту понаднормову роботу персоналу, яка призводить до стресових станів і швидкої втомлюваності (відомої як «вигорання»).

Також Європейський комітет у своїх доповідях за результатами проведених візитів до України зазначив, що недостатня присутність персоналу була спільною особливістю в усіх відвіданих колоніях. Наприклад, в одній із колоній один охоронець здійснював нагляд за ув'язненими у кількості ста осіб упродовж дня, іноді йому допомагали один або два інших працівника, які патрулювали різні житлові приміщення. Вночі та на вихідних не було постійної присутності персоналу у житловій частині колонії (невеликий патруль охоронців обходив територію кожні дві-три години).

За таких обставин, Європейський комітет підкреслив, що низька укомплектованість персоналом зменшує можливості прямого контакту з ув'язненими, збільшує напругу між ув'язненими та персоналом, та сприяє використанню «днювальних» для здійснення контролю за ув'язненими. Європейський комітет закликає владу України без подальших затримок зробити кроки для перегляду комплектування персоналом пенітенціарних установ, з метою забезпечення більшої присутності охоронців у житлових та робочих приміщеннях.

III. РЕКОМЕНДАЦІЇ

1. Міністерству юстиції України:

1.1. Розглянути питання щодо необхідності поновлення ремонтних робіт режимного корпусу;

1.2. Переглянути практику використання поіменних карт з наданням інформації короткого опису кримінальних правопорушень у засуджених до довічного позбавлення волі.

2. Державній установі «Вільнянська установа виконання покарань (№ 11)»:

2.1. Проаналізувати виявлені порушення у діяльності установи, розробити та реалізувати відповідний план заходів щодо їх усунення та недопущення у подальшому;

2.2. Забезпечити дотримання встановленої норми площі з розрахунку на одного ув'язненого та засудженого згідно вимог національного законодавства та

практики Європейського суду з прав людини;

2.3. Демонтувати замки відкидних ліжок у дисциплінарних приміщеннях;

2.4. Забезпечити належний рівень природного і штучного освітлення у дисциплінарних приміщеннях;

2.5. Припинити практику застосування одиночного тримання та переглянути доцільність функціонування дисциплінарних приміщень відстань між протилежними стінами яких менше 2 м;

2.6. Нанести маркування на наявні в установі спецзасоби (захисні шоломи та бронежилети);

2.7. Забезпечити постійний доступ засуджених та ув'язнених до чистої питної води;

2.8. Забезпечити належний рівень природного і штучного освітлення у камерних приміщеннях установи;

2.9. Обладнання приміщень та діяльність лазне-прального комплексу привести у відповідність до вимог Положення про лазне-пральне обслуговування;

2.10. Забезпечити дотримання вимоги ПВР СІЗО щодо належного ведення «Книги чергувань по збірному відділенню» та недопущення утримування ув'язнених та засуджених в приміщенні збірного відділення більше двох годин;

2.11. Обладнати кімнату для виховної роботи у секторі максимального рівня безпеки;

2.12. Вжити заходів щодо усунення виявлених порушень в частині забезпечення засудженим та ув'язненим можливості регулярно одержувати інформацію про суспільні події по радіо;

2.13. Забезпечити проведення медичного обстеження та ведення медичної документації на засуджених, які працюють на об'єктах харчування та лазне-прального комплексу;

2.14. Забезпечити зберігання добових проб згідно вимог Положення про організацію продовольчого забезпечення;

2.15. Обладнати приміщення їдальні УВП достатньою кількістю холодильного обладнання;

2.16. Створити належні умови для реалізації права засуджених на приватність та особистий простір;

2.17. Обладнання та використання системи відеоспостереження в установі привести у відповідність до Порядку використання технічних засобів нагляду і контролю та з урахуванням вимог практики Європейського суду з прав людини;

2.18. Забезпечити реалізацію права засуджених на додержання норм тривалості робочого часу згідно із законодавством про працю;

2.19. Забезпечити ведення у трудових договорах розділів, які передбачені пунктом 3.1 розділу III Інструкції про працю;

2.20. Усунути порушення вимог Правил пожежної безпеки в Україні;

2.21. Облаштувати поштові скриньки для реалізації права засуджених надсилати звернення до державних органів і міжнародних організацій;

2.22. Привести порядок надання засудженим доступу до глобальної мережі Інтернет у відповідність до вимог Порядку;

2.23. Забезпечити надання доступу до Конституції України, законів та інших нормативно-правових документів для ознайомлення ув'язнених та засуджених з їх правами, порядком та умовами відбування покарання;

2.24. Налагодити взаємодію з Південно-Східним міжрегіональним центром з надання безоплатної правничої допомоги щодо покращення роботи з надання правової допомоги засудженим;

2.25. Розглянути питання загального некомплекту персоналу в установі, визначити причини і умови його наявності та вжити заходів щодо комплектування вакантних посад.

До звіту додаються: Фотознімки на 3 арк. в 1 прим.

**Заступник директора Департаменту –
начальник відділу інспектування об'єктів
контролю в правоохоронних, судових органах
та військових формувань Департаменту
з питань реалізації національного
превентивного механізму Секретаріату
Уповноваженого Верховної Ради України
з прав людини**

Віталій ХВЕДЧУК

Фотознімки до звіту

Фото 1

Фото 2

Фото 3

Фото 4

Фото 5

Фото 6

Фото 7

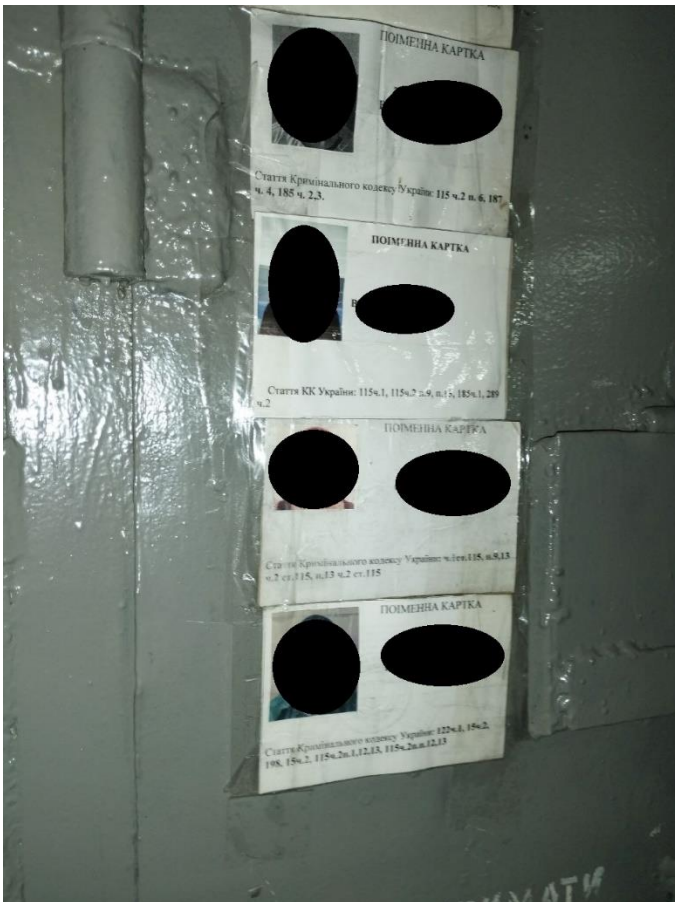

Фото 8

Фото 9

Фото 10

Фото 11

Фото 12

